

Compassion i det pædagogisk arbejde

Forebyggelse af omsorgstræthed

Anne-Mette Sohn Jensen, Cand. pæd. I pædagogisk psykologi

Præsentation

Anne-Mette Sohn Jensen

- Anne-Mette Sohn Jensen
- Uddannet pædagog
- Cand.pæd. i pædagogisk psykolog
- Gift med Bo, mor til Sara på 21 år og Thor på 17 år med infantil autisme
- Kurser om mentalisering, arbejdsmiljø, forældresamarbejde, omsorgstræthed, low arousal, autisme, egenomsorg - blandt andet
- Selvstændig kursusleder, foredragsholder, forfatter, sangerinde, underviser mv.
- Bøger: Dit sensitive barn, Jeg ser dig (roman), Arousal & Compassion, bog om forebyggelse af omsorgstræthed med compassion kommer efterår 2022.

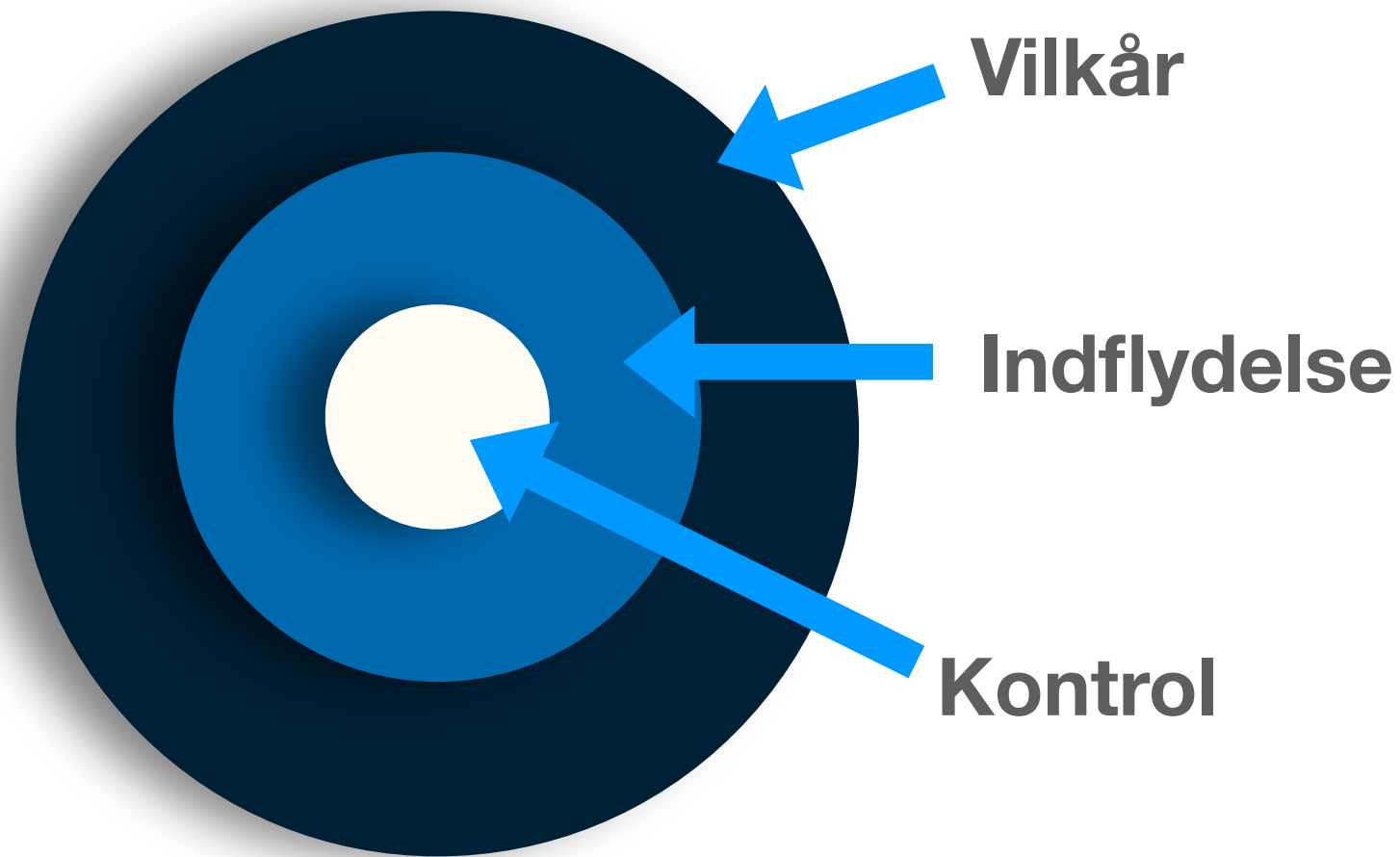
Dagens program

Compassion og trivsel

- VIK modellen
- Lidt om hjerne og følelsesregulerende systemer
- Hvad er omsorgstræthed
- Hvad er compassion?
- Helt nye forskningsresultater
- Vi prøver kærlig venlighed
- Det er empatien, der koster
- Følelser smitter
- Self-compassion

Vilkår, indflydelse kontrol

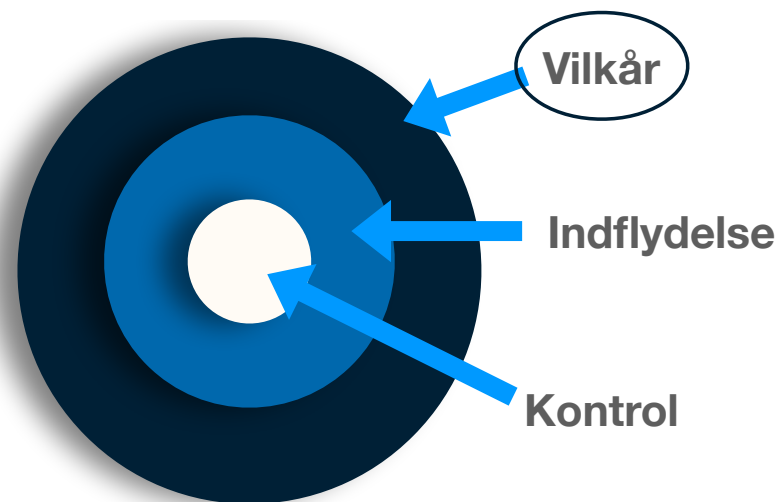

Jeres vilkår

Det, I ikke kan ændre og må acceptere

Lovgivning, jeres borgere, børn og unge, deres personlighed og historier, jeres arbejdsplads' historie og fortælling, jeres kolleger og deres personligheder, jeres leder, jeres egen historie, at I skal rumme meget, at I ikke altid er enige, andre menneskers (nogle gange udfordrende) adfærd, lokaler, at jeres arbejde kan være følelsesmæssigt hårdt (og givende), økonomi, ansættelseforhold, vejret, ... for nu at nævne nogle få.

Find selv på flere!

Hjernens opgave

HVOR ER JEG?

HVAD GØR JEG?

Sanseanalyse og virkeligheden

En fortolkning kaldet perception

- Iflg. Peter Lund Madsen har vi slet ikke brug for at vide, hvordan verden tager sig ud i virkeligheden.
- Hjernen skal sortere i sanseindtryk og skabe en virkelighedsoplevelse.
- Hjernens funktion er at forudsige og fremtidssikre os.
- Sanserne er vores bindeled mellem den “rigtige verden” og vores oplevelse af verden, som sker i hjernen.
- Tænk på, at hjernen sidder i et helt sort rum og aner INTET om, hvad der foregår ud over de informationer, den får fra indre og ydre sanser samt dine erfaringer og handlemuligheder.

Hjernen er kroppens økonomidirektør

Body budget

- Din hjerne er ikke beregnet til at tænke, men at styre dine ressourcer, siger hjerneforsker og psykolog Lisa Feldman Barrett.
- Hjernens opgave er at budgettere med kroppens ressourcer (som vand, salt, glukose mv.), så der sendes ressourcer ud til de “rigtige” opgaver.
- Tænk hjernen som regnskabsfører for “Firmaet Din Krop”.
 - Der er **indskud** i form af sund mad, søvn (nok), psykologisk tryghed, hvile, gode relationer.
 - Der er **udgifter** i form af læring og bevægelse, for lidt søvn, høj arousal, usund mad, forandringer, farer og trusler (både faktiske og tænkte).

De følelsesregulerende systemer

Compassion Fokuseret Terapi (CFT)

Trusselssystemet

Formål: at holde os i live

- Aktiverer stærke negative følelser for at vælge den meste hensigtsmæssige adfærd
- Flygt, kæmp eller frys
- Det stærkeste følelsesmæssige system
- Better safe than sorry
- Signalstof: Adrenalin og cortisol

ALARMKNAPPEN

Motivationssystemet

Formål: at forfølge, skaffe, ønske

- Handler om at præstere og nå i mål
- Aktiverer følelser som spænding, glæde, begejstring
- Stimulerer os til at skrue op for tempoet og presse os selv.
- Chancebetonet og energisk
- Signalstof: Dopamin

STARTKNAPPEN

Tryghedssystemet

Formål: ro og samhørighed

- Modvægt til de andre to systemer
- Forbundet med tilknytning, tryghed, afklarethed, kærlig venlighed
- Nærvær, afslappethed, fokus på andre
- Lade op, forny energi, fællesskab, noget rart
- Signalstof: Endorfiner og oxytocin

PAUSEKNAPPEN

Tegn på et aktivt **trusselssystem**

Alarmknappen er tændt

- Isolation
- Ikke modtagelig for hjælp
- Orker ikke andre mennesker
- Svært ved at sove
- Glemmer at spise (eller spiser alt for meget)
- Svært ved at mærke kroppen
- Manglende tro på, at det nok skal gå
- Tankemylder
- Manglende overblik
- Modløs og manglende initiativ
- Bliver “bossy” - har kort lunte
- Ekstra sansefølsom
- Ked af det
- Svært ved at huske
- Fysiske symptomer

Tegn på et aktivt motivationssystem

Startknappen er i bund

- Fokuseret og målrettet
- Energi
- Koncentration
- I sin egen boble
- Begejstring
- Lytter måske ikke så aktivt til andre / ikke modtagelig
- Aktivitet mod noget
- Ser muligheder for at nå målet
- Fremadstræbende
- I gang
- Rettet opmærksomhed
- Sætter tempoet i vejret

Tegn på et aktivt tryghedssystem

Pauseknappen er aktiveret

- Overskud
- Ro i krop og sjæl
- Nærvær og tilstede, hvor du er
- Mindfulness
- Lyttende
- Åbenhed
- Tilfredshed
- Balance
- Pause
- Tryghed
- Dybe udåndinger og sænkede skuldre
- Velvære
- Omsorg for andre
- Omsorg for dig selv
- Tilknytning til andre
- Aktivering af det parasympatiske nervesystem
- Opladning
- Berøring og knus
- At gøre noget godt for andre
- At lytte
- At modtage og give komplimenter
- Rart og behageligt

"Omsorgstræthed er en særlig form for udbændthed, der skyldes arbejde over tid med mennesker i lidelse, hvor empati kan betyde, at du bliver følelsesmæssigt slidt."

Anne-Mette Sohn Jensen 2022

Hvad er omsorgstræthed?

Empati fatigue blandet med udbændthed

- Følelsesmæssige belastning i arbejdet med målgruppen (og deres pårørende)
- At det ikke er okay at tale om den følelsesmæssige belastning
- Følelsesmæssig empati - at føle som
- Uklarheder om rollefordeling
- Uklarheder om rammer og vilkår
- Ubalance mellem opgaver og ressourcer
- Højt arbejdstempo
- Større ansvar end man kan leve op til
- Manglende styring
- Manglende indflydelse på opgaver og planlægning
- Manglende mulighed for at komme ud af en stressende situation
- Følelsesmæssig belastning i samarbejdet med kolleger

Forebyggelse af omsorgstræthed

Sker på alle niveauer

- Individ
- Gruppe, team, kolleger
- Ledelse
- Organisation

Dele af arbejdet med omsorgstræthed

Der er flere veje at gå

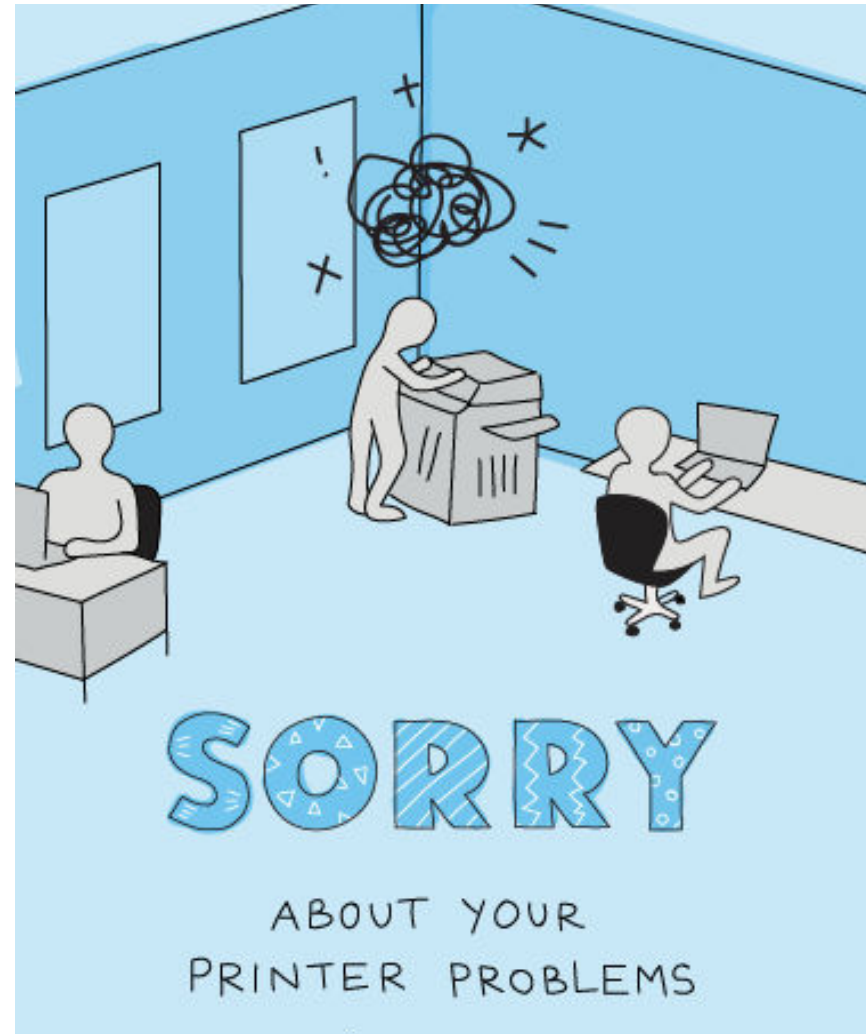
- Rolleafklaring, opgaveplanlægning og forudsigelighed i arbejdsdagen
- At forholde sig til opgaven med sin personlige bagage og personlighed
- Tage ansvar for det, du har indflydelse på og kontrol over
- Arbejde målrettet med det gode kollegiale samarbejde
- Forstå, hvor følelser hører til
- Vide, hvad du selv har indflydelse på og kontrol over
- Kende din egen modstand og reaktioner på usikkerhed
- Fokus på fagligheden
- Opmærksomhed på balance og grænser
- Self-compassion og din egen afstressningsplan
- Vide, hvor tæt du er på at være omsorgstræt.

Compassion er...

En definition

**Compassion er
anerkendelse af og
sensitivitet overfor
lidelse hos os selv
og andre med et
dybt ønske om at
lindre smerten.**

Compassion med andre ord

Medfølelse, omsorg, forbundethed, trivsel, beroligelse, sikkerhed, tryghed, barmhjertighed, medlidenhed, forbarmelse, sympati, række ud til én, som lider, nænsomhed, hengivenhed, deltagelse.

Nylige forskningsresultater for CCT

Compassion Cultivation Training

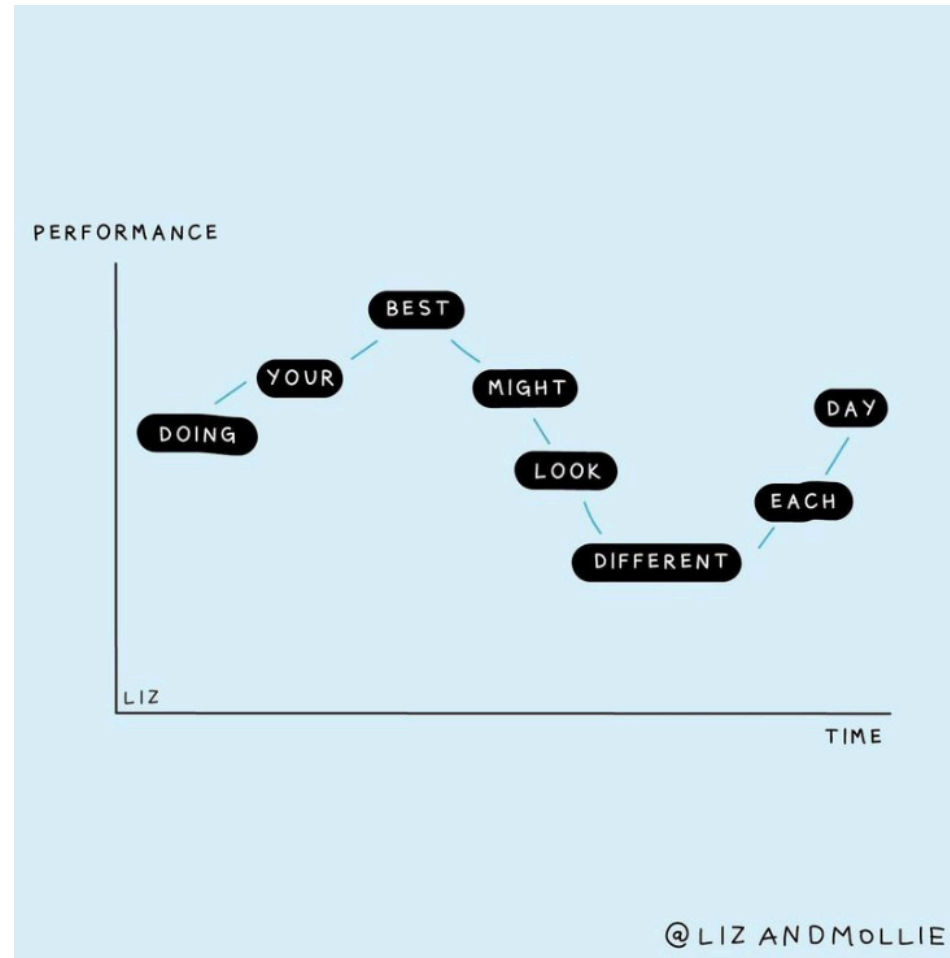
- Nanja Holland Hansen PhD. I Compassion
- CCT træning for pårørende til mennesker med psykiske vanskeligheder.
- Verdens største studie af sin art.
- Træner mindfulness, compassion for andre, self-compassion
- Et otte ugers manualbaseret interventions program
- Reducerer tegn på stress, depression og angst - også ved opfølgning efter seks måneder.
- Hjælper med at regulere svære følelser og forbedre overordnet velbefindende.
- Højere resiliens, mindre undertrykkelse af egne følelser, mere compassion for andre

Compassion øvelse

Ligesom mig meditation

- Kærlig venlighed over for:
 - En, du holder af
 - En, du ikke kender så godt
 - En, du ikke bryder dig om
 - Dig selv.
- Alle har fortjent det samme

Affektsmitte

Følelser smitter

- Ubevidst (og nogle gange bevidst) smitter du andre med vores følelser.
- Især negative følelser og stemninger kan sprede dårlig energi blandt mennesker.
- Du kan komme til at tage andre som gidsler i dit eget dårlige humør, hvis du ikke er opmærksomme på smittefaren - og omvendt
- Negative følelser smitter helt ud i tredje led.
- Dårlig stemning over tid kan koste sygemeldinger, stress, lav produktivitet og giver anledning til sladder og snakken i krogene.
- Negativ følelsesforurening kan suge arbejdsglæden ud af dig.
- Andres negative følelser handler ikke om dig!
- Men følelser smitter også på den fede måde...

Empati som udbrændthed og compassion

Hvor hører følelserne til?

Empati

**Følelsesmæssig empati/
personlig
bekymring og lidelse**

- Følelse i forhold til dig selv
- Negative følelser: stress og overvældelse
- Dårligt helbred, udbrændthed
- Over/underinvolvering

Føle som

**Compassion
Empatisk bekymring og
omsorg**

- Følelse i forhold til den anden
- Positive følelser: kærlig venlighed
- Balance
- Motivation til at støtte

Føle med

Handlinger, som opbygger mistillid

Og som kan vanskeliggøre det gode samarbejde

- At forsvare sig og holde på sin egen sandhed som den eneste rigtige.
- Bebrejdelser - udad, indad og opad.
- Brok.
- Fordømmelse af andres måde at gøre tingene på.
- Frygt for feedback og dialog om praksisudvikling.
- Undgåelse (af bestemte kolleger, ledere, børn, unge, pårørende)
- Holde informationer og idéer tilbage
- Forvente det værste
- Retfærdiggøre uhensigtsmæssig adfærd.
- Mistillid skaber modstand.
- Handler om, at de andre gøre noget forkert, og at de skal ændre adfærd.

Tillid mellem mennesker

Svært og nødvendigt

- Sige sandheden (på en nænsom måde) - ikke lyve eller tilbageholde vigtige informationer.
- Være en “ved-ikke”.
- Indrøm, hvis du har taget fejl, og tag ansvar for det, du har gjort forkert (giv en undskyldning).
- Være ansvarlig for det, du siger, du vil gøre - og det, som er din opgave.
- Forklar, hvordan du er kommet frem til en konklusion - brug faglige argumenter.
- Øv dig i at stole på, at andre gør det bedste, de kan - også selv om det er anderledes end den måde og det tempo, du gør det.
- Vær sårbar og ydmyg
- Inkluder andre
- Være opmærksom på dine egne reaktioner
- Giv andre plads til at fortælle deres perspektiv
- LYT!

En fiskerbænk

Sådan gør I

- Idéen er IKKE at fikse noget, komme med gode råd eller idéer til handling.
- Find et roligt sted, hvor I kan sidde ved siden af hinanden (IKKE overfor hinanden). I kan også gå en kort tur.
- Start med et par dybe vejrtrækninger, før den ene fortæller om en oplevelse, han eller hun har haft for nyligt, som har gjort indtryk.
- Den anden skal blot lytte (hm, ja, okay og anden gestik/ord, som tilkendegiver, at der lyttes). Lidt som at lytte åbent til musik.
- Når fortællingen er slut, takker fortælleren for at den anden lyttede, for nærvær og for mulighed for at dele oplevelsen. Modtageren takker for, at den anden ville dele deres historie.

Compassion for dig selv vs. andre

Du fortjener det samme som andre

**Tænk på én, som
kæmper og som har
det svært i øjeblikket.**

- - -

**Tanker, følelser,
adfærd overfor den
anden?**

**Tænk på når du selv
kæmper eller har det
svært i en situation.**

- - -

**Tanker, følelser,
adfærd overfor dig
selv?**

Self-compassion

Omsorg, nænsomhed og venlighed mod dig selv

- VÆR TIL STEDE
Mindfulness frem for at overidentificere sig selv med og blive viklet ind i følelser og situationer - huske at ting går over.
- VENLIGHED MOD DIG SELV
En nænsomt blik på dig selv fremfor at dømme dine handlinger, ord og tanker.
- DU ER IKKE ALENE
Vise, at du er et menneske præcis som alle andre fremfor at føle dig isoleret og gå alene med tanker, følelser og bekymringer.

Forebyggelseslisten

Her er, hvad du kan gøre. Lav din egen prioritering.

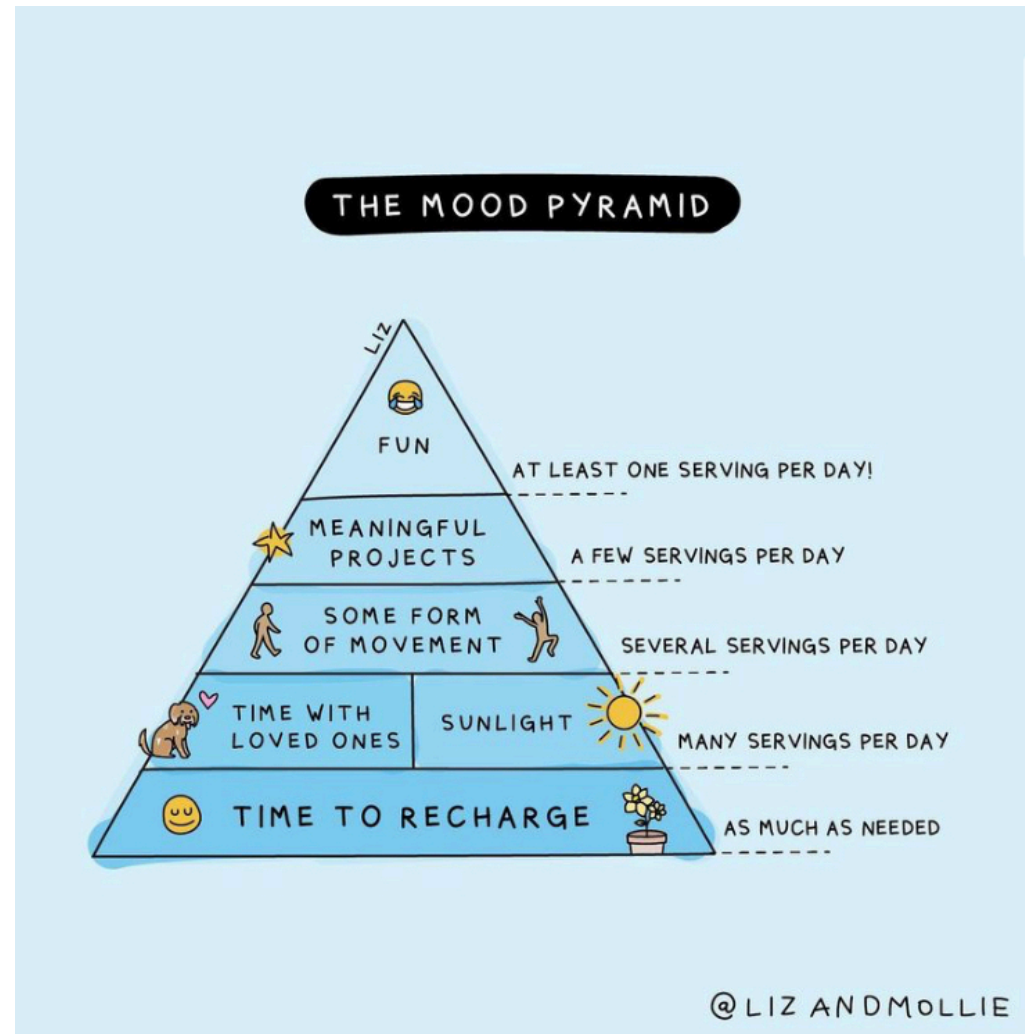
- Pas på kroppen med mad, søvn og motion.
- Hold pauser i løbet af dagen.
- Vær bevidst om overgange.
- Hold al din ferie, brug al din afspadsering.
- Respekter andres og (især) dine egne grænser.
- Gør en indsats for at få et godt forhold til leder og kolleger.
- Vær bevidst om påvirkning af rod.
- Sig nej, når det er nødvendigt for dig.
- Træk vejret - med fokus på den lange udånding.
- Brug musik til glæde, afspænding, dans og energi.
- Skab følelsesmæssig distance fra dit arbejde, når du har fri.
- Hav en hobby, hvor du glemmer dig selv. Dyrk den.
- Øv kontakt med din fysiske krop flere gange om dagen.
- Grin og fokuser på det lette og det sjove.
- Bed nogen om at lytte.
- Find personlige ventiler og læg dem i kalenderen.
- Skab et fysisk og/eller mentalt safe space.
- Skriv dagbog.
- Bliv ikke en del af sladderklubben og klagekoret.
- Bed om hjælp og sig ja, når den byder sig.
- Søg vejledning.
- Det er "bare" et arbejde. Du kan erstattes.
- Brug naturen til at nulstille.
- Har du ikke plads til det sjove privat, så overvej om det er det rigtige arbejde.
- Tænk langsigtet.
- Skab plads til fordybelse, restitution og langsommelighed.
- Få en massage.
- Køb praktisk hjælp.
- Lad andre overtage ind i mellem.
- Tænk, at du har ét liv. Brug det med omtanke.
- Husk at sige TAK!

TAK for...

Svært at vælge?

- Tænk på (mindst) tre ting for dig selv, som du er taknemmelig for i dag.
- Fortæl dem til din sidemand, som fortæller tilbage.
- Gentag til den anden side...

TAK for nu Compassion og forebyggelse af omsorgstræthed

Pas godt på jer selv, så I kan passe godt på andre

Anne-Mette Sohn Jensen, Cand. pæd. I pædagogisk psykologi

